

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI JANA FRÜHBAUERA: „JEDNA TVÁŘ HRDINY – INTERPRETACE CÚCHULAINNOVA PŘÍBĚHU Z POHLEDU CAMPBELLOVY TEORIE MONOMÝTU”, Katedra religionistiky HTF UK Praha, LS 2005/2006

Proklamovaným cílem práce je zmapování a interpretace starého irského mýtu o Cúchulainnovi v rámci Campbellových a Jungových úvah. Autor představuje základní východiska a pojmy, jako je monomýtus, archetyp, proces individuace; a především základní model Campbellovy cesty hrdiny: odchod – iniciace – návrat. Ve třetí kapitole pojednává o pramenech k danému mýtu (Ulsterský cyklus), v práci využívá anglické překlad Thomase Kinsella, doplněné o publikace Lady Gregoryové a Kathleen Reineové. Další struktura práce je dána Campbellovým modelem, takže čtvrtá kapitola pojednává o “odchodu” hrdiny, pátá o “iniciaci” a šestá o “návratu”. Kromě standardního závěru a seznamu literatury najdeme v diplomové práci i dosti důkladný slovníček irských jmen a pojmů, který usnadňuje orientaci v příběhu i reáliích.

Přínosem je nepochybně důkladné rozvedení Campbellova modelu v jeho aplikaci na daný irský mýtus. Autor přichází se svými interpretacemi nejrůznějších pasáží příběhu (například Cúchulainnovo “učednické období” (s. 46-51), souboj s Ferdiou vykládá jako setkání s vlastním stínem (s. 66), či závěrečnou bitvu s královnou Medb (s. 68-70) analyzuje jako obraz setkání s bohyní, Velkou Matkou). Zajímavé jsou úvahy o celém příběhu jakožto dokladu “solarizace” keltského společenství, neboť výrazné momenty příběhu se zdají opravdu ukazovat k významu přikládanému slunci (čekání na poledne jako vhodný okamžik k zahájení boje, význam svátku *imbolc*, nebo naopak bolesti ulsterských bojovníků přicházející vždy v zimním období).

Nejproblematictější je samotná aplikace Campbellových a Jungových úvah na irský mýtus. Oba badatelé ve svých interpretacích vychází z přesvědčení, že existuje v zásadě jeden způsob vnitřního prožívání a duchovního života, který je společný celému lidstvu. S tímto východiskem srovnávají příběhy nejrůznějších kultur a epoch, a zaměřují se především na to, co se jim jeví jako společné a analogické. Jeví se jim to ale na základě jejich specifické, kulturně, nábožensky a sociálně podmíněné zkušenosti. Předem je dán rámeček, který vylučuje možnost dojít k radikálně jinému důrazu v jednotlivostech, a nakonec i radikálně jinému rozumní celku příběhů jiných kultur (v čase i prostoru). Dle mého mínění se to odráží v závěru diplomové práce, kde autor sebevědomě prohlašuje, že úkol interpretace irského mýtu po Campbellově vzoru se zdařil, a že “ani nemohlo být jinak” (s. 97). Metoda a východiska nejsou tedy dostatečně kriticky zhodnoceny.

Problémy s kritérii komparace a s nedostatečně reflektovaným předrozuměním najdeme ovšem u renomovaných autorů, o které se diplomová práce opírá. A tak je dle Puhvela dělení irského království na pět částí samozřejmě analogií údajně stejného dělení indického království (kterého? Magadhy za Čandragupty Maurji? Říše Kušanů? Guptovců? Vidžajanagaru? A desítek dalších států, které z indických dějin posledních nejméně dvou a půl tisíciletí známe?) viz. s. 22-23. Campbellovi nečiní potíže nacházet takové “podobnosti” srovnáváním americké mandaly (?) s indickými představami (v Indii ve skutečnosti byla něčím jako *axis mundi* hora Méru, nikoli zrovna daný střed království). Stejně pochybné je srovnávání Cúchulainnova kopí s ohňovou zbraní vytvořenou Višvakarmanem, či dokonce s Višnuovým ohnivým diskem (zbraně odlišné jak původem, tak tvarem, způsobem použití, a

zejména *statutem majitele*) viz s. 50, 66; anebo srovnání Cúchulainnova přítele Laega s Kršnou (jsou sice oba přáteli hrdinů, a v jedné chvíli oba vozataji, ale každý má opět zcela jiný status: Laeg byl služebníkem královny smrti, kdežto Kršna je chápán jako projevení transcendentního boha) viz s. 58. Pokud je možné takto volně nakládat s příběhy neevropských kultur, je jistě možné obdobně interpretovat irský mýtus pocházející pravděpodobně už z pozdní doby latéské. Ale to neznamená, že předem vytyčená linie interpretace (osnova odchod – iniciace – návrat) nám pomůže rozumět a vnímat význam, který příběh měl v oněch dávných časech.

Dále autor diplomové práce předkládá k věření, že hrdinova síla vyzařující z jeho počínání je totožná se silou pocíťovanou každým, kdo se zamiluje (v kontextu plnění úkolů, které mají Cúchulainnovi získat srdce jeho vyvolené Emer). “A kterou by vyslyšel a nechal působit, jen kdyby nebyl spoután svými závazky ve společnosti, a kdyby, jak věří, žil skutečně v mýtu.” – dodává v poznámce na s. 44. Zde už se dle mého mínění dostává na půdu osobní víry, snad i poezie, ale rozhodně je za hranicemi kritické, argumenty podložené reflexe.

Na několika místech najdeme základní gramatické chyby (“Keltové ...měsíc dělily na dvě poloviny”, s. 27; “porodní bolesti...měli trvat devět dní”, s. 26; “tím, kým jsme my samy”, s. 37; “celiství příběh”, s. 97; velká písmena, kde pro ně není důvod (s. 20 např.); atd.).

Při obhajobě doporučuji diskutovat kromě zmíněných problémů východisek a metody (a konkrétních uvedených příkladů) také nedostatečně argumentované spojování Jungova pojetí kolektivního vědomí a diferencovaného vědomí s Frommovým chápáním modly (na s. 86-87). V případě dobře argumentované obhajoby navrhuji hodnotit práci jako velmi dobrou, jinak jako dobrou.

Pardubice, 24. dubna 2006,

Martin Fárek, Ph.D.